

В. М. Войтенко

Кустурица Емір

КУСТУРИЦА Емір (Kusturica Emir; 24. 11. 1954, Сараєво) – сербський кінорежисер, продюсер, сценарист, актор, музикант. Іноз. чл. АН і мистецтв Респ. Сербської (2011). Ордени Мист-в і літ-ри (2007), Почес. Легіону (2011). Закін. факультет кіно і телебачення Академії виконав. мистецтв у Празі (1978). Викладав у кіношколі в Сараєво, Університеті Колумбія (Нью-Йорк). Режисер. дебютом у кінематографі стали короткометражні стрічки «Частина правди» (1971), «Осінь» (1972). Дипломна робота «Герніка» (1978, співавтор сценарію, оператор), спрямована проти нацизму й антисемітизму, отримала гол. приз на фестивалі студент. робіт у Карлових Варах (Чехословаччина, нині Чехія, 1978). К. – автор і співавтор сценаріїв більшості своїх кінокартин. У фільмі «Кафе “Титанік”» (1979) за романом І. Андрича висвітлив події 2-ї світової війни в Сараєво. Схвал. відгуки кінокритиків здобула перша повнометражна стрічка «Чи пам’ятаєш ти Доллі Белл?» (1981; приз «Золоте левеня» Мкф у Венеції, 1981; приз критиків Мкф у Сан-Паулу, Бразилія, 1982). Звернувся до теми післявоєн. репресій у Югославії – «Тато у відрядженні» (1985; «Золота пальмова гілка» Мкф у Каннах, 1985; номінації на премії «Оскар» і «Золотий глобус»; обидві – США); специфіки балкан. і циган. культур – «Час циган (Будинок для повішення)» (1988; приз за режисуру Мкф у Каннах, 1989; 1-й фільм в історії кіно, знятий циган. мовою), «Чорна кішка, білий кіт» (1998; призи «Срібний лев», «Малий золотий лев» Мкф у Венеції, 1998), «Заповіт» (2007); прагнень і бажань американців – «Аризонська мрія» (1993; приз «Срібний ведмідь» Мкф у Берліні, 1993; приз глядац. симпатій Мкф у Варшаві, 1994). Показав драматизм історії Балкан 20 ст. у кінокартинах «Андеґраунд» (1995; «Золота пальмова гілка» Мкф у Каннах; премія «Люм’єр», Франція; обидві – 1995; «Кінема Юнпо», Японія, 1997), «Життя як диво» (2004; премія «Сезар», Франція; приз Мкф у Софії; обидва – 2005). У твор.

доробку д/ф «Історії на супер 8» (2001; приз Мкф у Чикаго, 2001), «Марадона» (2008). Уперше з'явився на екрані 1972 у фільмі «Вальтер захищає Сараєво» (реж. Х. Крвавац). Виконавець ролей у кінокартинах: «13 липня» (1982, реж. Р. Шаранович), «Візантія» (1988, реж. М. Більбія), «Вдова з острова Сен-П'єр» (2000, реж. П. Леконт), «Гарний злодій» (реж. Н. Джордан), «Полунічка в супермаркеті» (реж. Д. Мілич, також продюсер; обидві – 2003), «Балканська зірка» (2011, реж. А. Григор'єв), «Розбіг» (2012, реж. М. Стаматов). Виступав як бас-гітарист рок-гурту «Zabranjeno pušenje», від 1997 – «The No Smoking Orchestra», з яким гастролював Україною. Випустив кілька муз. альбомів. 2005 нагородж. премією Ф. Ротье за влас. архіт. проект турист. с. Дрвенград у гірському р-ні Златибор (Сербія), на тер. якого діють православна церква, б-ка, музей, кінотеатр. Співзасн. і співвласник кінокомпанії «Rasta Films». Характерні риси режисер. стилю – трагікомічність, гротеск, атмосфера вітальності й абсурду, намагання гармонізувати світ, балкан. колорит, важливою складовою якого є музика, передусім композитора Г. Бреговича. К. вважає визначал. вплив на свою творчість фільмів [О. Довженка](#). Автор кн. «Où suis-je dans cette histoire?» («Де я в цій історії?»), Париж, 2011).

Рекомендована література

1. J.-M. Bouineau. Le petit livre d'Emir Kusturica. Garches, 1993;
2. P. Vecchi. Emir Kusturica. Roma, 1999;
3. Кулаков А. Символ риби у фільмі Еміра Кустуріци «Arizona Dream» // Світ. кінокласика: Зб. ст. студентів Нац. університету «Києво-Могилян. академія». 2000. Вип. 1;
4. D. Jordanova. Emir Kusturica. London, 2002;
5. Фіряєва О. Останній дивак // Кіно-Театр. 2006. № 2;
6. Домаха П. Гімн життю у виконанні Кустуріци // Там само. 2007. № 4;
7. D. Zeko, N. Karajlić. Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra. Belgrade, 2007;
8. Брюховецька Л. Іван Миколайчук – Емір Кустуріца. Мистецькі перетини // Украс: Укр.-серб. зб. К., 2007. Вип. 2;
9. Ревенко Н. Паралелі в творчості Івана Миколайчука та Еміра Кустуріци // Укр. кіно від 1960-х до сьогодні. Проблема виживання: Зб. наук. ст. К., 2010.

Покликання на статтю:

Кустуріца Емір / В. М. Войтенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-52128>

